

Zuytpeene

A-tiske, a-taske Het zwart met gele vlagske

15 augustus 2012

Vele kapelletjes en monsterachtig grote kerken in piepkleine dorpjes. Morsige, rommelige boerderijen en afschuwelijk lelijke koterijen. Vervallen, verwaarloosde gebouwen en frisse nieuwbouw. Plaatsnamen als Bollezeele, Lederzeele of Wormhout en persoonsnamen als Lauwerier, Demol en Kieken... Drop hier een geblinddoekt iemand en wanneer het blinddoek valt waant hij of zij zich in Vlaanderen. En toch... het is Frankrijk. Nu toch. Ooit was dat anders.

Hoe je het ook draait of keert, het Vlaams zit in Frans-Vlaanderen, la Flandre, diep geworteld. Al heeft „men“ er dan ook alles aan gedaan om het met wortel en tak uit te roeien. Zoals de Franse overheden overal op hun grondgebied de strijd hebben aangeboden met alle regionale talen.

De Franse Revolutie wendde definitief en nadrukkelijk de steven inzake taalpolitiek en taalgebruik. Na de Revolutie veroordeelde de nieuwe politieke ideologie alle minderheidstalen als overblijfsels van een oude, feodale maatschappij. Vrijheid, gelijkheid en nog iets, weet je wel? Dat gewestelijke bewustzijn moest dus zo snel mogelijk uitgeroeid worden. Nochtans betoogde de toenmalige schooldirecteur in Sint-Winoksbergen (nu Bergues) over het verguisde „patois de France“ dat zijn taal helemaal geen „patois“ was maar dat het Nederlands (Vlaams) nog altijd een functie had als cultuurtaal. Verschillende wetten die vanaf het midden van de 19^e eeuw in voege kwamen, beslisten daar anders over. Het gevolg was dat het Vlaams voor het grootste deel zijn functie als cultuurtaal verloor nog voor de eeuw ten einde liep.

De laatste generatie die nog, zij het fragmentarisch, het „Vlemsch“ sprak, is waarschijnlijk reeds uitgestorven. Jongere mensen kennen het niet meer. En toch... Er groeit daar in de Franse Westhoek een nieuw bewustzijn. Een hernieuwde belangstelling voor de taal die daar eens algemeen werd gesproken en voor de cultuur die ermee samenhangt.

Wortels

Ik vind het een beetje vreemd wanneer iemand zegt of schrijft „op zoek te gaan naar de Vlaamse roots“ van deze streek. Daar hoeft je helemaal niet naar te zoeken. Je loopt er bij alle gelegenheden zo tegenaan.

Het gemeentehuis in Zuytpeene. Met de leeuwenvlag.

Ik stopte in Zuytpeene op de „Plaetse“ (La Place), vlak tegenover la Mairie (het gemeentehuis). Bij mijn weten toch een officieel gebouw. Wat was het eerste wat me opviel? Broederlijk naast mekaar hingen daar een regionale vlag en de Vlaamse Leeuw! Even rondkijken maakte duidelijk dat op de straatnaamborden weer de oude Vlaamse namen staan. Je kan hier of in de omtrek een Vuyle Straete, de Viervoet Weg, Boeren Weg of de Popelier Straete vinden. Bijvoorbeeld. Wat ik toen nog niet wist was dat

de burgemeester van Zuytpeene luistert naar de naam Jean Bolle. Om maar te zeggen... Vanuit Kassel is een radio-omroepstation actief. Ik heb verder zelf geen van de uitzendingen gehoord maar naar verluidt is de regionale Vlaamse radiozender Tyl Uylenspiegel een succes.

Ik blijf er mij over verwonderen hoe scherp de grens hier in België wel eens getrokken wordt tussen de taalgemeenschappen. Soms krijg je de indruk dat je aan de ene kant van een willekeurige straat Nederlands moet praten en aan de andere kant Frans wil je verstaan worden. En hier in het Franse Departement du Nord lijkt het erop dat de afstand tussen die twee juist kleiner wordt. Je kan soms zelfs kiezen tussen een cursus Flamand of Néerlandais. Er is in West-Vlaanderen een toneelgezelschap dat elk jaar één toneelstuk opvoert in het dialect. Ze spelen meer in Noord-Frankrijk dan in Vlaanderen. En telkens voor uitverkochte zalen.

Frans-Vlaanderen is het deel van het historisch graafschap Vlaanderen dat door de vrede van Nijmegen in 1678 door Frankrijk werd ingepalmd. Hoewel het oorspronkelijke graafschap tot aan de rivier de Somme reikte, bekijkt men tegenwoordig slechts het arrondissement Duinkerke wanneer men het over Frans-Vlaanderen heeft. Het gebied waar van oudsher Nederlands werd gesproken en dat men de „Franse Westhoek“ noemt om de banden met de „Vlaamse Westhoek“ duidelijk te maken.

Un peu d'histoire

„Op de Sporen van de Slag van Cassel“. Zo had de wandelclub *Vlaemisch Huiseke* uit Godewaersvelde deze tocht in wat moeizaam Nederlands genoemd. Een thema waaraan men zich rigoureus heeft gehouden want een groot deel van het traject ging langs het „Circuit de la Bataille“ tussen Zuyt- en Noordpeene. Al draagt de veldslag dan de naam van de stad Cassel, toch werd hij uitgevochten in de vlakte aan de voet van de getuigenheuvel waarop die stad zich heeft genesteld. Er wordt naar die gebeurtenis ook verwezen als de *Slag aan de Pene*. Die Pene (of Peene) is een beek.

DE PEENEBEEKE. De kwaelme van de Peenebeeke ligt op Sinte Maria Kapelle. Neur weg derweerst Osselaere, Bavenkhove, Zuudpeene, Noordpeene, Ochtezeele, Arnyke, Ledergham en Wormhout waer dat ze neur smyt in de Yzer achter een loop van 24 kms.

In 1677, achter een styf natten winter, de Peene en Lyncke lopsten oover in de vlaekte, toet 20 meters wyd te bekommen in eênste plekken, mit in eênste punten meer of twee meters diepe. Ael dat spilte veele op 't afloop van den Peeneslag.

Is dat een beetje te volgen? Het is de tekst die op een infobord over de Slag bij de Pene in Zuytpeene staat. Maar niet getreurd, voor wie de transcriptie van het *Vlemsch* niet goed kan plaatsen, op het bord staat het ook in het Frans en het Engels. Et pour les Néerlandophones la même chose. Ze zijn het daar nog niet vergeten dat ze toentertijd wat met de Hollanders te stellen hadden! Het gevecht was namelijk een confrontatie tussen troepen van Lodewijk XIV, en de legers van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden, de Staatsen.

De Franse koning had wat tegen de Habsburgers. Misschien dat hem het bekende „centenbakje“ (een vergroeiing van de onderkaak veroorzaakt door inteelt) tegenstond, maar waarschijnlijker was dat hij meer oog had voor de centen an sich. Hij streefde er naar de grenzen van zijn rijk te verleggen zodat er nog meer slaven ter

beschikking kwamen om zijn buitengewone luxe te onderhouden. Of om de grenzen gemakkelijker verdedigbaar te maken. Om dat voor mekaar te krijgen moest Frankrijk de Spaanse Nederlanden veroveren. Met dat denkbeeld was de Republiek der Verenigde Nederlanden niet opgezet. Zij zagen liever dat het relatief zwakke Spaanse bewind in Vlaanderen huis bleef houden dan dat ze opeens zouden gaan grenzen aan het sterke Frankrijk. Er volgde nog heel wat gehechel en gestechel waarbij bloed werd vergoten alsof het wijn was en waarbij de kansen voortdurend keerden. Maar de Fransen hadden zich in het idee vastgebeten en wilden van geen opgeven weten. Hun strategie bestond erin een dubbele gordel versterkte vestingen te bouwen. Zo zou de door Vauban bedachte *Frontière de fer* tot stand komen. De Zonnekoning had zich voor het jaar 1677 tot doel gesteld dat *Kamerijk* (Cambrai), *Valencijn* (Valenciennes) en *Sint-Omaars* (Saint-Omer) zouden veroverd worden.

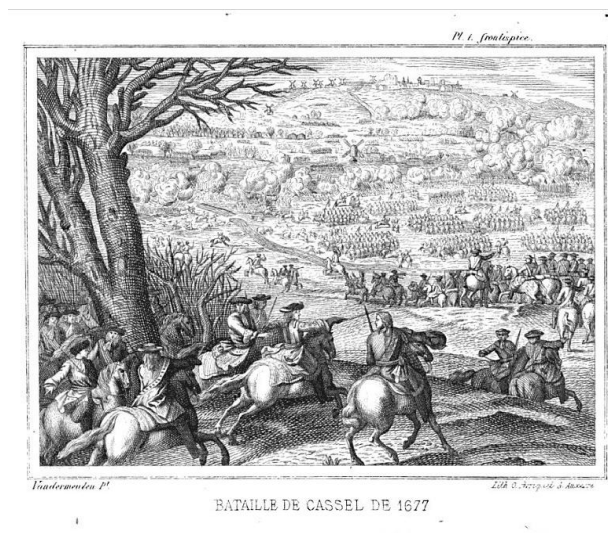
Nadat Valencijn was ingenomen, belegerde Lodewijk in hoogsteigen persoon, samen met Vauban, Kamerijk. Naar Sint-Omaars stuurde de Zonnekoning zijn broer Filips, hertog van Orléans. Deze veldheer werd „Monsieur“ genoemd.

Willem III wilde niet de sigaar zijn. Daarvoor had men immers Willem II al. Hij besloot de belegerde steden te ontzetten. Vanuit Ieper marcheerde hij, aan het hoofd van een leger van 32 000 man naar de vallei van Kassel. Monsieur kreeg al snel lucht van die opmars en hij trok de Nederlandse troepen tegemoet. Ze botsten op mekaar aan de Penebeek. Tussen Noordpeene en Zuytpeene. Aan de vooravond aan de slag waren 66 000 soldaten gereed voor de strijd.

De Hollanders maakten een kapitale fout: ze bestormden de Franse posities zonder het terrein vooraf verkend te hebben. Ze liepen vast in het water van de overstroomde Penebeek dat *in éénste punten meer of twee meters diepe* was. Hierdoor was het Maarschalk Luxembourg mogelijk om flink in te hakken op de Staatse flank. Het resultaat was dat een heel Staats bataljon nagenoeg vernietigd werd. Drie andere bataljons sloegen op de vlucht. Willem III hield het voor bekeken en blies de aftocht. Naar verluidt verliep die aftocht „in goede orde“. In totaal vielen aan beide zijden 4200 doden en 7000 gewonden. Om met de dichter te spreken:

*Val chéri de Cassel, calme et riant séjour
Quels flots de sang ont bus tes sillons en ce jour!
Que de corps étendus dans tes vertes prairies!
De cadavres cachés sous tes herbes fleuris!
Que de gémissements ont redit tes échos,
Que de plaintes, de cris, ont troublé ton repos!*

M. J.-B. Deletombe

Een gravure die de Slag bij de Pene voorstelt

Kamerijk werd op 19 april 1677 door de Fransen veroverd. Later volgde Sint-Omaars. Uiteindelijk liep alles uit op wat bekend staat als *de Vrede van Nijmegen*. Het gevolg daarvan was dat een gedeelte van het graafschap Vlaanderen bij Frankrijk werd gevoegd. Het deel wat wij nu kennen als Frans-Vlaanderen.

Maison de la Bataille

Vrij recent, in 2007, werd in Noordpeene het Bezoekerscentrum „Slag aan de Peene“ of „Maison de la Bataille“ geopend. Wie het *Vlemsch* verkiest: „t Huus van 'n Peene Slag“. Het gebouw ziet er aan de buitenkant een beetje als een goed onderhouden schuur uit. Daar is onder meer een maquette van de Slag

aan de Peene te zien. Rond de maquette is een audiovisuele show gemaakt die een realistische voorstelling van de geschiedenis van Europa en van het verloop van de veldslag evoceert. Er is ook een Nederlandse versie van de film. Of er ook een versie in het *Vlamsch* van is, dat heb ik niet gevraagd.

Er wordt ook wat getoond over het dagelijkse leven in het 18^e-eeuwse Vlaanderen: de ambachten, de sociale verenigingen, de streekverhalen, de huis-aan-huis-verkoper, de remedies en de geneeskunde, het bijgeloof.

Kassel

Het viel me nogal tegen dat op deze tocht het eigenlijke stadje *Kassel* (Frans: Cassel) niet in het traject was opgenomen. Maar ik ben er wel gepasseerd. Op de heenweg zowel als op de terugweg naar en van Zuytpeene. Dus iets heb ik er wel van gezien.

*Als de groote klokke luidt, de klokke luidt,
de Reuze komt uit.*

*Keere u e's om, de Reuze, de Reuze,
Keere u e's om, de Reuze, de Reuze,
Keere u e's om,
Reuzegom.*

Ik ben er zeker van dat mijn Vlaamse lezertjes die een zekere leeftijd hebben bereikt deze tekst zullen herkennen. Voor een deel tenminste. Ik heb het indertijd in een wat andere vorm geleerd en tot vervelens toe moeten zingen. Wist ik toen veel dat het Reuzenlied hier vandaan komt. Ja, echt. Cassel is immers ontstaan door de werken van een reus. De legende van Cassel vertelt dat Reuze Papa een brok aarde verplaatste om een ravijn dicht te gooien. Hij werd het werken beu en halverwege de klus liet de reus de enorme klomp aarde vallen. Zo ontstond de Kasselberg.

Een beeld van de Grande Place in Cassel. Met op de achtergrond de Onze-Lieve-Vrouwekerk.

Het mysterie rond deze legende wordt uitgebeeld en in de verf gezet op Paasmaandag, de officiële dag waarop de reuzen uitgaan. Het is een echte feestdag in Frans-Vlaanderen. Reuzen en stoeten... is er nog iets méér Vlaams? Kassel ligt dus op de *Kasselberg*. Een getuigenheuvel van 176 meter hoog. Meteen het hoogste punt in de Westhoek. Waar overigens een hele rij van die hoge getuigenheuvels voorkomt. Vanop verschillende plaatsen op de heuvel heeft men een prachtig panorama op

de vlakte waar deze bult in ligt.

Hier zaten ooit Menapiërs. Die zijn daar weg. Er liggen nu kasseien. Het maakte wel dat de Romeinen over Kassel spraken als het Castellum Menapiorum. Hetgeen „Burcht der Menapiërs“ betekende. Het was in de Romeinse tijd het vertrekpunt van zeven heerwegen die nu nog te zien zijn als rechte strepen die heuvel af gaan in verschillende richtingen. In de middeleeuwen was het de hoofdplaats van een kasselrij van het graafschap Vlaanderen.

Het is duidelijk dat Kassel door zijn ligging van groot strategisch belang was. Het werd dan ook meerdere keren geplunderd en verwoest. Het heuvelstadje werd maar liefst twintig keer belegerd.

Bij Kassel werden drie grote veldslagen uitgevochten. Op de top van de Kasselberg herinnert een gedenkteken in de vorm van een obelisk aan deze veldslagen. De tekst op de gedenkplaat is in het West-Vlaams. Daar staat ook het ruitersstandbeeld van Generaal Foch die hier tijdens de Eerste Wereldoorlog tijdelijk zijn hoofdkwartier had. Hoe het paard

heette is niet bekend.

Een blik op de Kasselberg vanuit de vlakte. Op de voorgrond de kerk van Zuypene. Nog net zichtbaar is, links van de kerk, de Casteel Meulen te zien. Helemaal rechts de Onze-Lieve-Vrouwekerk van Kassel.

Wat ook in het oog loopt, daar boven in de nabijheid van maarschalk Foch, is de Kasteelmolen of Casteel Meulen. Een staakmolen die oorspronkelijk in Arneke stond. Daar had hij de naam Brandstakemolen. In 1948 werd hij naar Kassel gebracht en heropgebouwd op een plaats waar voordien ook een windmolen stond. Deze laatste brandde in 1911 af. In het begin van de 20^e eeuw waren er in Kassel nog 24 windmolens. Nu enkel deze nog. Al staan er in de omgeving nog wel meer.

Waar je in Kassel ook niet naast kan kijken is de driebeukige hallenkerk van Onze-Lieve-Vrouw. Ze werd gebouwd in 1290. Het gebouw heeft veel geleden onder brand en verwoesting tot ze in de 18^e eeuw grondig werd gerestaureerd. De grondvesten en de basis van de kerk zijn uit ijzerzandsteen terwijl er zich tussen de zandstenen blokken drie rijen platte bakstenen bevinden, die in visgraat zijn gemetseld.

Een staal van de IJzer

Onderweg doorheen het nagenoeg vlakke landschap met slechts hier en daar wat glooiingen, gebeurde het me een paar keer dat ik dacht dat er van achter een terreinplooi een zwaar vliegtuig aankwam. Waarbij ik me de bedenking maakte dat het wel heel laag moest

vliegen. Het was echter een trein. De HST (TGV zeggen ze hier) van Parijs naar Londen. Een drukke lijn, zo te zien. En te horen, vooral.

Onder de HST-lijn door wachtte een stuk rechte baan dat, bleek later, op Buysscheure aanging. Maar voordat ik daar arriveerde wachtte me nog een kleine verrassing: *l'Yser*. De

IJzer! De rivier die een zo cruciale rol heeft gespeeld in de Eerste Wereldoorlog. Toen alle legers zich aan de IJzer hadden ingegraven om mekaar jarenlang kapot te schieten en verrot te bombarderen.

De kennismaking hier met de rivier viel nogal tegen. Het was goed dat er een bord bij stond want anders was ik eraan voorbij gegaan zonder er acht op te slaan. Je moest echt goed kijken om door de dichte begroeiing enig water te kunnen zien in het smalle geultje dat zich links en rechts van de weg uitstrekte. Ik bevond me dan ook erg dicht bij de bron van de rivier. De weg naar die bewuste bron was door de toeristische dienst zelfs aangegeven met pijltjes. Het traject van mijn wandeling viel voor en deel met dat wandelpad samen. Desondanks weet ik niet zeker of ik de bron van de IJzer wel degelijk heb gezien. Door de dichte en hoge begroeiing was dat wat moeilijk in te schatten. Bovendien is er wat discussie over waar de „echte“ bron nu eigenlijk ligt. Zoals vrijwel steeds heeft ook deze rivier verschillende bronnen. Maar officieel is het een poel. Waaraan ik dus denk gepasseerd te zijn.

De IJzer is de kortste van de drie Belgische rivieren die in zee uitmonden. De andere twee zijn de Maas en de Schelde. Het is bovendien de enige rivier die in België in de zee uitmondt. Bij Nieuwpoort. De Schelde en de Maas monden in de zee uit op Nederlands grondgebied. De totale lengte bedraagt 78 kilometer, waarvan 45 in België. Het gebied tussen de IJzer en de Noordzeekust, ten westen van de rivier, wordt *Bachten de Kupe* genoemd.

Busskeure

Enkele weken geleden, bij mijn bezoek aan Lapscheure, vond ik als verklaring van die plaatsnaam verschillende versies. Waaronder die, dat het „scheure“ op een lang verdwenen schuur zou slaan. Dus, dacht ik, zal dat voor Buysscheure wel niet anders zijn. Maar toch had ik het nog niet helemaal bij het rechte eind. Waar ik verondersteld had dat het „Buys“ in de naam van het dorp wel een persoonsnaam zou geweest zijn, blijkt dat (waarschijnlijk) niet zo te zijn. Buysscheure is dus niet in oorsprong de plaats waar de schuur van een zekere Buys of Buysse heeft gestaan. Terwijl die familienaam toch geen Vlaamse zeldzaamheid is. „Non, non, non“ zegt de Franse etymoloog. De naam Buysscheure komt van *busk* (bos) en *skurjon* (schuur) hetgeen dus, summa summarum, zou betekenen: „de schuur in het bos“. Waarom ook niet? Anderen zeggen dan weer dat het „scheure“ gewoon van het Vlaamse „verscheurd of vernield“ afkomstig is en dat Buysscheure dus het „ge-rooide bos“ zou moeten zijn.

Hoe je het verder ook uitlegt, ik vroeg me wel af hoe die monden die naar het Frans staan die toch wel rare en ingewikkelde naam zouden uitspreken. Simpel: „Busskeure“. Dat had ik zelf ook wel kunnen bedenken.

Het naderen van Buysscheure bereidde me nog een paar verrassingen.

Bij één van de huizen, in het voortuintje, stond een reusachtige ster met overal lampjes. Een kerstverlichting, zo te zien. Blijkbaar was men niet zinnens dat spoedig te gaan demonteren want het scheen me echt een constructie te zijn die als permanent was bedoeld. Even verder, aan de andere kant van de straat, woont een aannemer van bouwwerken die Kieken heet. Tja...

Het is opvallend dat vele huizen hier in de gevels (of in de dakpannen) een jaartal hebben staan dat in een andere kleur is uitgevoerd. Of runetekens, die heb ik ook gezien. Soms ook teksten die ik onbegrijpelijk vond. Meer dan eens een hartje. Bij een klein gevelkapelletje trof ik een tekst in het Nederlands. Weliswaar grammaticaal niet geheel correct maar toch een bewijs dat ook na de Franse revolutie en ondanks de vigerende wetten het Vlaams nog actief gebruikt werd.

Toen ik de kerk in het vizier kreeg overviel me het gevoel naar de setting te staan kijken van „Jour de Fête“. De hilarische film van Jacques Tati. Een lias van vlaggetjes die over de straat gespannen was, enkele mannen die wat landerig aan aan grote gele tent stonden te knutselen, de geur van te sterk verhit vet... Er ontbrak alleen nog de accordeonmuziek.

De ongelooflijk grote kerk in het kleine Buysscheure. Een hallenkerk met drie beuken!

De kerk van Buysscheure is zonder meer monsterlijk groot. Een hallenkerk met drie beuken, een kathedraal waardig. Een vierkante, plompe toren met een spits waarvan het grondvlak kleiner is dan de toren. Zodat die er als een wat gekke muts op staat. Een bouwstijl die ik bij andere kerken hier in de regio ook heb opgemerkt.

Jean-Baptiste

Bij de kerk in Buysscheure stond een toeristische wegwijzer. Eigenlijk waren het er twee. De ene wees naar „La

Chaumière“. Dat bleek achteraf een grote camping te zijn waar de toerist in vier talen werd verwelkomd. Echter niet in het *Vlemsch*. De andere wegwijzer toonde „Mairie“ en „Salle tisje tasje“. Hmm... vreemd. Dat moest even uitgezocht worden.

Dat „Mairie“ was wel zondermeer duidelijk. Maar Tisje Tasje? Met hoofdletters? Jawel, want het was een mens. Hij werd als Jean-Baptiste Vangrevelinghe hier in Buysscheure geboren. Een schilderachtige figuur. In de almanak van Tisje Tasje beschrijft hij, zogenaamd, zichzelf als volgt: „Myn voornaam is Johannes Baptista als het opgeschreven was naer myn doopsel te Buysscheure kerke rond het jaer 1775. Maer dat was te lang voor een kleyn mannetje lyk ik, en Baptista kwam Tiste en Tisje. Ik verstaen dat. Maer Tasje! Waarvan komt dat uit? Zo als ik altyd een dozyn of vyf tassen met my hadde en somtyds een twee tasche als geschenk geeve aan myn beste kalanten, man heeft mij veroornaamt Tisje Tasje. Dat is soete in 't mondje.“ De „Almanak“ verscheen lang nadat Tisje Tasje gestorven was. Dus is het onwaarschijnlijk dat hij inderdaad precies in die bewoordingen over zichzelf zou gesproken hebben. Niettemin, het zegt wel ongeveer waar het over gaat. Op het kerkhof van Noordpeene staat het smeedijzeren grafkruis van Tisje Tasje, met zijn echte naam. Een Nederlands opschrift vermeldt dat hij geboren werd in Buysscheure in 1767 en dat hij stierf in Noordpeene in 1842. Zijn moeder stierf twee dagen na zijn geboorte.

Tisje Tasje was straatventer. Het hele jaar door doorkruiste hij de Westhoek, van boerderij tot boerderij en van dorp tot dorp, om zijn waar te verkopen. Dat waren dan vooral pijpen en „tassen“. Die tassen zijn niet de zakken of buidels die daarmee in het algemeen Nederlands worden aangeduid. Nee, het van-Dale-orakel zal je vertellen dat het woord ook Belgisch Nederlands is voor „kopjes“. Aardewerk dus.

Hij was venter volgens de oude traditie. Iemand die evenzeer handelaar als entertainer was. Om zijn klanten aan te trekken vertelde en zong Tisje Tasje in het West-Vlaams grappige verhalen, spreuken en liedjes. Hij schreef en componeerde die dikwijls zelf. Hij bleek namelijk echt wel schrijftalent te hebben. Zo schreef hij in de zuiverste traditie van de oude rederijders een „Toneelstuk die vermeld den ondergang van Bonaparte als ook de stantvastige liefde van Constantinus ende Fidélia“ waarvan het originele manuscript bewaard is gebleven.

In een tijd waarin kranten zeldzaam waren, als de mensen al konden lezen, was Tisje steeds op de baan en van alles op de hoogte, een levende, wandelende krant. Het was allicht steeds een hele gebeurtenis wanneer hij er nog eens aankwam. Het maakte uiteraard dat hij in heel de Westhoek bekend was. Nog meer omdat hij steeds goede raad wist te geven en van een zekere wijsheid getuigde. Zonder twijfel verdiende Tisje Tasje op het einde van zijn leven meer geld als raadgever voor zijn streekgenoten met erfenis- en andere problemen dan met zijn bescheiden handel.

Bij zijn dood was Tisje Tasje reeds een legende geworden, een icoon van volkswijsheid en trouw aan zijn streek.

Komaan plataan

Op het laatste stuk van de wandeling, toen we weer op Zuytpeene aangingen, lagen er nog enkele merkwaardige zaken op onze weg.

Op de hoek van twee straten stond een grote kapel. Toegewijd aan Onze Lieve Vrouw van Lourdes. Het blijkt dat die kapel op de hoek van het kasteelpark staat en dat ze gebouwd werd in 1879 door de familie Duvet. Even tevoren was ik in de straat die „'T ingaen van de Plaetse“ blijkt te heten, aan een bladderend houtsnijwerk voorbij gegaan dat aankondigde dat je het smalle paadje moest volgen om bij het „Stade J. Duvet“ te komen. Allicht ver-noemd naar een telg van het eerder genoemde geslacht. Nochtans scheen er mij niet veel bloei te zitten in het „stade“ want ik heb niet veel gemerkt van een uitgebreide sportinfra-structuur. Overigens lag er aan de straat met de merkwaardige naam ook een wat merk-waardige handelszaak. Een combinatie van een café en horlogier, een uurwerkmaker. De straat veranderde niet noemenswaardig van uitzicht met zijn rij lage, oude huizen, maar wel van naam. Het werd „'T leege stel“. Eén van de huizen is „'t huus van 'n uutste-kende roundlooper Tisje Tasje“.

Er was in Noordpeene sprake van een kasteelpark. Dus ligt het voor de hand dat er ook een kasteel is. Dat moest er, volgens een bord langs de weg inderdaad ook zijn maar ik heb er niets van gezien. Misschien zat het verdoken achter de uitbundige plantengroei. Nog wat verder, waar we naar links moesten, weg van de iets te drukke Route de Saint-Omer, was er sprake van een uitgebreid gebied met een groot klooster. Waarvan ook al niets meer te zien was. Een spookklooster waarschijnlijk.

De oude oosterse plataan. Vermeend getuige van de Slag bij de Pene in 1677.

Wat er echter wel te zien was, een eind verder langs de Chemin du Couvent, was een grote, wild gegroeide boom. En die had een geschiedenis. Het was een plataan. Zij het geen gewone want hij komt uit het oosten. Een *platanus orientalis* dus. Men zegt dat deze boom hier al stond toen de Slag aan de Peene in 1677 werd uitgevochten! Of dat waar is, weet ik niet. Misschien wordt het alleen maar beweerd als lokkertje voor de toeristen. Oud is de boom in elk geval wel en het staat vast dat hij een onderdeel is geweest van een hele dreef die naar het kasteel leidde. Getuigt hij niet van de veldslag, dan toch van het feit dat hier de kasteeldreef stond. Het verhaal gaat dat aan deze boom mensen werden opgeknoopt. Tijdens de Franse revolutie. Verder langs de route werd het kapelletje voor Notre Dame des Champs zichtbaar met aan weerskanten ervan een linde. Een steen toonde het jaartal 1766. Naast het kapelletje viel mij een soort kunstwerk op dat ik eerst niet goed kon plaatsen. Het bleek een bronzen basreliëf te zijn ter ere van twee voorvechters van de

Frans-Vlaamse cultuur: Michel Staës en de abt Devianne. Het kunstwerk werd gemaakt door ene Stopin en daar neergezet in 2003. Er staat een tekst bij die uit „Les Heures du soir“ van Emile Verhaeren afkomstig is. De dichter van de Schelde hier bij de IJzer en de Penebeek? Moet kunnen.

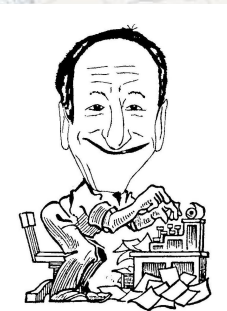
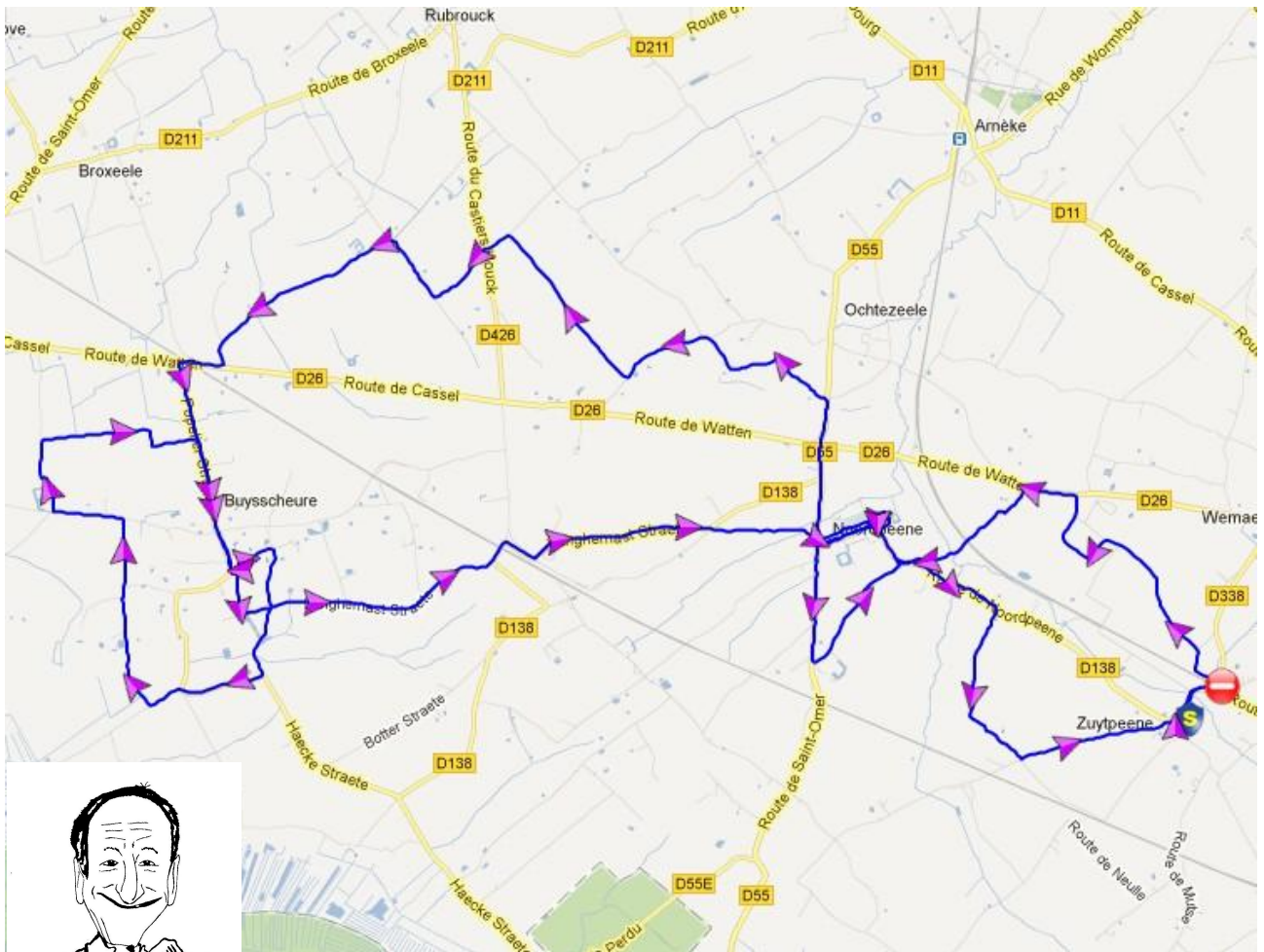
*Et nous solennissons pour nous ces simples choses
Et nous comptons et recomptons nos vieux trésors
Pour que le peu de nous qui nous demeure encor
Reste ferme et vaillant devant l'heure morose.*

In het Vlemsch gaat dat als volgt:

*En me doen eere an die kleëne dingsches
En me tellen en weeretellen nuuze oude pounken
Omdat 't bitje van nuus diet nog staet
Bluoft vastig en kloek vóór de bedruktige eure.*

Ziezo, met deze steen van Rosetta kan je aan de slag om de taal te leren van onze buitenlandse gebiedsdelen. Ze zijn een bezoek zeker waard.

P. S. De rare ondertitel van dit stukje: *A-tiske, a-taske Het zwart met gele vlagske.* Voor dat kreupele rijmpje heb ik even leentjebuurt gespeeld bij Ella Fitzgerald die van het kinderliedje „A-tisket, a-tasket, A green and yellow basket“ een eigen versie tot een blijvend succes maakte. Ik heb de tekst even geparafraseerd. De dubbele bodem? Een kinderliedje, Tisje Tasje en de (fops)Peene. En het „vlagske“ (vlaggetje) dan? Zwart staat de klauwende leeuw op een gele achtergrond. Vraag maar na in Frans-Vlaanderen.

© 2012
Michel Christiaens